

Peer Effects in Disclosure Timing of Financial Statements

Hassan
Dehkordi *

Farajzadeh

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Financial Science, Kharazmi University, Tehran, Iran

Afsane Dehghan Dehnavi

Masters of Accounting, Kharazmi University, Tehran, Iran

Abstract

This study investigates the spillover effect of disclosures timing of financial statement among peer firms, considering the deadlines as stipulated by the Executive Regulations on Information Disclosure for registered firms under the Securities and Exchange Organization. Findings indicate the peer effects in disclosure timing of pre-audited interim and annual financial statements, in results of peers competition in attract market attention and spillover effects due to mimic disclosure timing. In contrast, we can't observe the spillover effects in disclosure timing of audited financial statement. Furthermore, the results provide insights into market attention competition among peer firms in release of semi-annual audited financial statements for clients audited by non-private audit firms (the Audit Organization and Mofid Rahbar Institute). This finding suggests a potential value-added role of non-private audit firms in enhancing the credibility of interim audited financial statements. The presence of a spillover effect in unaudited financial statement disclosures, contrasted with its absence in audited disclosures, may be attributed to the higher costs associated with accelerating the release of audited financial statements and the strategic timing of unaudited disclosures to achieve the desired market response.

Keywords: Disclosure Timing, Competition, Market Attention, Peer Effects.

* Corresponding Author: ha.dehkordi@khu.ac.ir

How to Cite: xxxxxxxx

1 Introduction and Theoretical Background

Financial disclosure is a critical component of corporate transparency, influencing investor decisions, regulatory oversight, and market efficiency. Prior research has extensively examined the content of financial disclosures, yet the timing of these disclosures remains an underexplored aspect of corporate strategy. Firms face a trade-off between timely disclosure, which may provide a competitive advantage, and the associated costs, including compliance requirements and managerial discretion.

A growing body of literature suggests that firms do not make disclosure decisions in isolation but are influenced by the behavior of their peers. The concept of peer effects posits that firms within the same industry observe and often mimic the timing strategies of their competitors. This imitation can be driven by a desire to manage investor perceptions, respond to competitive pressures, or align with industry norms.

The theoretical foundation of this study is rooted in the signaling theory and the theory of strategic disclosure. According to signaling theory, firms disclose financial information strategically to convey positive signals to investors and differentiate themselves from competitors. Strategic disclosure theory further argues that firms adjust their disclosure practices based on market conditions and the actions of their peers to maximize market attention and investor confidence.

Additionally, research on financial market efficiency suggests that early disclosures receive more market attention than later ones, creating incentives for firms to strategically time their financial statements. Firms that delay their disclosures risk negative investor sentiment or reduced market responsiveness. Consequently, understanding the peer-driven dynamics of disclosure timing provides valuable insights into how firms navigate regulatory constraints and competitive pressures.

This study aims to fill the gap in existing literature by examining whether firms align their financial disclosure timing with that of their industry peers and how this behavior varies between audited and unaudited financial statements. By analyzing disclosure patterns over an extended period, this research sheds light on the broader implications of peer effects in corporate financial communication.

2 Research Methodology

This study employs a quantitative research design using archival financial data from 242 firms listed on the Tehran Stock Exchange between 2011 and 2022. The analysis is conducted through econometric modeling, measuring the

relationship between the disclosure timing of focal firms and their industry peers. Key variables include the timing of audited and unaudited financial statement disclosures, firm size, leverage, and auditor type. A regression model is utilized to assess whether firms adjust their disclosure timing based on peer behavior while controlling for industry and firm-specific factors.

3 Results and Findings

The empirical findings suggest a strong peer effect in the timing of unaudited financial statements, where firms tend to align their disclosure timing with competitors to attract market attention. This pattern is particularly evident among firms with high market visibility, suggesting that competitive pressures drive disclosure timing decisions.

However, no significant peer effects are observed in the timing of audited financial statements. This could be attributed to the stringent regulatory requirements and the involvement of independent auditors, which limit managerial discretion in disclosure timing. Additionally, firms audited by government-affiliated auditors demonstrate greater synchronization in their disclosure timing, indicating the potential influence of audit firm reputation on disclosure strategies.

Another notable finding is that firms competing for market attention tend to accelerate their disclosure timing to differentiate themselves from peers. The results indicate that firms operating in highly competitive industries are more likely to engage in strategic disclosure timing to gain a competitive advantage in capital markets.

Furthermore, the study finds that firms with larger market capitalization and higher leverage ratios tend to have longer disclosure delays, reflecting the complexity of financial reporting processes in such firms. These findings support the hypothesis that firms strategically manage their disclosure timing based on industry competition and firm-specific factors.

4 Conclusion

This study provides empirical evidence that firms engage in strategic disclosure timing influenced by peer behavior. While unaudited financial statements exhibit a strong contagion effect, audited statements do not follow the same pattern due to higher associated costs and regulatory constraints. The findings suggest that firms actively monitor their peers' disclosure practices and adjust their own timing decisions to maximize market attention.

From a regulatory perspective, these results highlight the need for policies that account for the competitive dynamics of disclosure timing. Understanding peer-driven disclosure behaviors can help regulators refine disclosure rules to

ensure market transparency and prevent firms from manipulating disclosure timing for competitive advantages.

The implications of this study extend to investors and corporate managers. Investors should be aware of the strategic motivations behind disclosure timing, while managers should consider the potential reputational risks of delaying financial disclosures. Future research could explore the impact of industry-specific regulations and investor reactions on disclosure timing strategies, as well as the long-term effects of disclosure timing on firm valuation and market efficiency.

پیش از انتشار

تأثیر شرکت‌های همتا بر زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم مالی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

حسن فرج زاده

دهکردی * ID

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده علوم

افسانه دهقان‌دهنوی

مالی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

ID

چکیده

در این پژوهش، با در نظر گرفتن مهلت‌های انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده و حسابرسی شده میان‌دوره و سالانه ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مندرج در دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، تسری زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی بین شرکت‌های همتا، بررسی شده است. با استفاده از داده‌های ۲۴۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۱، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، شرکت‌های همتا در رقابت برای جلب توجه بازار و به تقلید از یکدیگر، زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده خود را تعیین می‌کنند. بر خلاف این یافته، پدیده سرایت (تقلید) در رابطه با زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده، قابل مشاهده نیست. همچنین، نتایج پژوهش شواهدی در رابطه با رقابت در جلب توجه بازار میان شرکت‌های همتا در خصوص زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده میان‌دوره ۶ ماهه صاحبکارانی که توسط حسابرسان غیر خصوصی (سازمان حسابرسی و موسسه مفید راهبر) حسابرسی شده‌اند، فراهم می‌آورد که می‌تواند نشان دهنده ارزش افزوده حسابرسی این دسته از موسسات حسابرسی در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده میان‌دوره باشد. مشاهده پدیده تسری در خصوص صورت‌های مالی حسابرسی نشده از یکسو و عدم وجود این پدیده در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده از سوی دیگر، می‌تواند به دلیل بالاتر بودن هزینه‌های تسریع در انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده و تحقق نتیجه مورد نظر در زمان انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده باشد. به این ترتیب، یافته‌های پژوهش شواهدی در رابطه با تأثیر شرکت‌های همتا بر زمان‌بندی افشای شرکت‌ها و نقش پدیده تقلید در این تصمیم‌گیری فراهم می‌آورد.

کلیدواژه‌ها: زمان‌بندی افشاء، اثرات شرکت‌های همتا، جلب توجه به بازار.

مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری دانشگاه خوارزمی است.

* نویسنده مسئول: ha.dehkordi@khu.ac.ir

مقدمه

در حالی که پژوهش‌های تجربی متعددی به اهمیت و پیامدهای اطلاعات موجود در افشای شرکت‌ها می‌پردازند (Healy & Palepu, 2001؛ Leuz & Wysocki, 2016)، با این حال، تحقیقات اخیر نشان می‌دهند که نه تنها محتوای افشای شرکت‌ها (چه چیزی را افشاء می‌کنند) اهمیت دارد، بلکه زمان افشای آنها نیز اهمیت دارد (Dehan et al., 2015). زیرا، زمان انتشار اطلاعات می‌تواند نحوه و چگونگی ارزیابی اطلاعات گزارش شده را توسط سرمایه‌گذاران تعیین کند (برای مثال، Guttman et al., 2014؛ Hartzmark & Solomon, 2018). نکته قابل توجه مرتبط با پژوهش‌های انجام شده در حوزه زمان‌بندی افشا آن است که این پژوهش‌ها معمولاً تصمیم شرکت‌ها در خصوص زمان‌بندی افشاء را از دریچه یک شرکت منفرد می‌نگرند. به این معنا که هر شرکت به صورت مجزا و بر اساس شرایط خاص خود در خصوص زمان‌بندی انتشار اطلاعات تصمیم می‌گیرد و اثرات متقابل بالقوه بین شرکت‌ها در تصمیمات زمان‌بندی افشاء را نادیده می‌گیرد. برای مثال، پژوهش‌های قبلی نشان می‌دهند که افشای یک شرکت می‌تواند بر قیمت سهام یا میزان افشای شرکت دیگر تاثیر بگذارد (Han & Wild, 1990؛ Baginski & Hinson, 2016). تعداد اندکی مطالعات وجود دارند که تاثیر زمان افشای یک شرکت بر زمان‌بندی افشای سایر شرکت‌ها و پیامدهای چنین تقلیدهایی را مطالعه می‌کنند (Truong, 2023؛ Noh et al. 2021).

علی‌رغم، وجود تحقیقات داخلی متعددی که در حوزه به موقع بودن گزارشگری مالی و عوامل موثر بر آن (به عنوان مثال، اسدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ عبدی طلوعی و همکاران، ۱۴۰۰؛ بادآور نهندی و بابایی، ۱۴۰۱؛ احمدی لنگری و همکاران، ۱۴۰۳)، لیکن اثرات شرکت‌های همتا بر به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت‌ها در محیط اقتصادی کشور مطالعه نشده است. از این رو، پژوهش حاضر تلاش می‌کند با بررسی اثر تسری زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی میان شرکت‌های همتا، پاسخی به این سوال فراهم کند که تقلید ناشی از رقابت در جلب توجه بازار، چگونه تصمیمات زمان‌بندی افشای شرکت‌های همتا را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

انتشار صورت‌های مالی محیط جذابی را برای مطالعه اثرات شرکت‌های همتا بر زمان‌بندی افشاء فراهم می‌کند. اگرچه انتشار صورت‌های مالی نوعی افشای اجباری است، اما شرکت‌ها در انتخاب زمان‌بندی انتشار صورت مالی تا حد زیادی حق انتخاب و آزادی عمل دارند. بنابراین، زمان انتشار صورت‌های مالی، نقش تصمیم‌گیری‌های زمان‌بندی را بر جسته می‌کند

و می‌تواند به توضیح پدیده الگوهای متفاوت زمان‌بندی افشاء درون و بین صنایع و تسری اثرات شرکت‌های هم‌تا در نتیجه تقلید بین آنها کمک کند.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

اثر شرکت‌های هم‌تا در تصمیمات افشاء

در حالی که فرض ضمنی اغلب مطالعات انجام شده در حوزه افشاء این است که تصمیم‌گیری در خصوص زمان افشای یک شرکت، اساساً متأثر از عوامل خاص شرکت است (Leuz, & Wysocki, 2016)، نظریه "مسئله انعکاس مانسکی"¹ بیان می‌کند، میانگین رفتار یک گروه بر رفتار تک تک اعضای گروه تأثیر می‌گذارد (Manski, 2000). از آنجا که شرکت‌های یک صنعت به یکدیگر وابسته هستند (Leary & Roberts, 2014)، در نتیجه‌ی مسئله انعکاس، پدیده تسری در شرکت‌های هم‌تا رخ می‌دهد. اقدامات و تصمیمات شرکت‌های هم‌تا می‌تواند، اطلاعاتی را منتقل کند یا باعث ایجاد تغییراتی در محیط اطلاعاتی شود که سایر شرکت‌ها و افراد را به انجام اقدامات مشابه ترغیب کند (فرج‌زاده‌دهکردی، ۱۴۰۱؛ کردستانی و همکاران، ۱۴۰۱؛ برزگر و فقیه، ۱۴۰۲). بنابراین، تصمیمات افشای یک شرکت بخصوص، متأثر از افشای شرکت‌های هم‌تا آن نیز خواهد بود.

از طرف دیگر سیاست‌های مالی شرکت‌ها به شدت به یکدیگر وابسته است. برای مثال، زمانی که وابستگی شرکت به تامین مالی خارجی بیشتر باشد، شرکت تا حد زیادی در پاسخ به تصمیمات تامین مالی شرکت‌های هم‌تا خود و بر خلاف تغییرات در ویژگی‌های خاص خود، تصمیمات تامین مالی را اتخاذ می‌کند (فرج‌زاده‌دهکردی، ۱۴۰۱؛ Leary & Roberts, 2014؛ Francis et al., 2024). در نتیجه، شرکت مذکور انگیزه قوی‌تری برای مطلع کردن سرمایه‌گذاران و نشان دادن کیفیت و شفافیت گزارشگری در بازار سرمایه دارد. تا به این ترتیب، خود را از شرکت‌های غیر افشاکننده متمایز کند و از آنجا که برای این شرکت‌ها، هزینه‌های عدم افشا بیشتر است، اثرات شرکت‌های هم‌تا به احتمال زیاد، راهبردهای افشای این شرکت را تغییر می‌دهد (Seo, 2021؛ Truong, 2023).

معمولاً در هر فصل، نخستین اطلاعاتی‌های مربوط به صورت‌های مالی شرکت‌ها، توجه بازار و سرمایه‌گذاران و پوشش رسانه‌ای بیشتری را به خود جلب می‌کند. زیرا، حاوی اطلاعات «جدید» بیشتری است. سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران از این اعلامیه‌ها برای استنتاج اطلاعات نه

¹ Manski's reflection problem

تنها در مورد شرکت منتشر کننده اطلاعیه، بلکه در مورد صنعت و شرایط بازار استفاده می کنند (De George et al., 2024؛ Noh et al., 2021؛ Bonsall et al., 2020). بنابراین، اولین اطلاعیه‌ها به فعالان بازار اجازه می دهد تا انتظارات خود در مورد شرکت‌هایی که در آمد خود را با تاخیر اعلام می کنند، به روزرسانی کنند و در نتیجه، بر میزان محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی شرکت در زمان انتشار، تأثیر می گذارد. اگر یک شرکت (که آن را شرکت کانونی می نامیم) در انتشار اطلاعیه نسبت به شرکت‌های هم‌تای خود تاخیر داشته باشد، سرمایه گذاران زمان بیشتری برای تعدیل در باورهای خود نسبت به شرکت کانونی، بر اساس اطلاعات شرکت‌های هم‌تا، خواهند داشت.

با داشتن استراتژی افشای زود هنگام، شرکت‌ها می توانند توجه بازار بیشتری را به خود جلب کنند. شناخت سرمایه گذار ناشی از توجه بازار به طور بالقوه می تواند به منافع بلندمدت برای شرکت‌ها منجر شود. به عنوان مثال، هنگامی که سرمایه گذاران برای ساخت پرتفوی خود از اوراق بهاداری استفاده می کنند که نسبت به آنها شناخت دارند، کارایی قیمت سهام، نقدشوندگی و ارزش این شرکت‌ها افزایش می یابد (Breuer et al., 2022). با این حال، از آنجا که به دفعات محدودی می توان توجه سرمایه گذاران را جلب کرد، زمان انتشار اطلاعیه‌های شرکت‌های هم‌تا می تواند بر میزان توجه سرمایه گذاران به اطلاعیه‌های سایر شرکت‌ها تأثیر بگذارد. در نتیجه، بین شرکت‌ها برای جلب توجه بازار رقابت ایجاد می شود (Truong, 2023).

در همین راستا، نظریه رقابت در افشاء نشان می دهد، از آنجا که سرمایه گذاران نمی توانند به تمامی شرکت‌ها توجه کنند، مدیران برای صرف منابع بیشتر برای افشای اطلاعات و در نتیجه جلب توجه سرمایه گذار انگیزه دارند (Fishman & Hagerty, 1989). هدف این است که سرمایه گذاران از وضعیت شرکت‌های سرمایه پذیر آگاه شوند و در نتیجه کارایی قیمت افزایش یابد. در زمینه اعلام سود، شرکت‌ها می توانند با تسریع در زمان انتشار صورت‌های مالی و جلب توجه سرمایه گذاران، رقابت کنند. شرکت می تواند با اعلام زودتر از شرکت‌های رقیب، توجه بازار را از سایر شرکت‌ها به خود جلب کند. از دست دادن بالقوه توجه بازار، نیروی رقابتی ایجاد می کند که سایر شرکت‌ها را تشویق می کند تا در پاسخ، سود خود را زودتر اعلام کنند و با از دست رفتن توجه سرمایه گذاران مقابله کنند (Capkun et al, 2023؛ Truong, 2023).

از سوی دیگر، فرض اساسی در پس زمینه‌ی تئوری رقابت، این است که در جلب توجه سرمایه‌گذاران محدودیت وجود دارد و بنابراین، سرمایه‌گذاران نمی‌توانند به همه اطلاعاتی‌های انتشار صورت‌های مالی توجه کنند. همچنین، تصمیم برای اعلان زود هنگام صورت‌های مالی یک شرکت، نوعی مبادله است. اگرچه افشای زود هنگام می‌تواند با جلب توجه بیشتر و شناخت سرمایه‌گذاران، برای شرکت‌ها مفید باشد. اما احتمالاً این افشای زود هنگام، هزینه‌های بیشتری تحمیل می‌کند. به عنوان مثال، شرکت‌ها ممکن است هزینه‌هایی مانند استخدام تعداد بیشتر حسابداران، ارتقای سیستم‌های حسابداری و پرداخت هزینه‌های حسابرسی بالاتر را محتمل شوند. اگر هزینه تسریع در انتشار صورت‌های مالی خیلی زیاد باشد، ممکن است یک شرکت نتواند با شرکت‌های هم‌تا در انتشار زود هنگام صورت‌های مالی رقابت کند (Truong, 2023).

فرضیه اول: زمان انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده شرکت‌های هم‌تا بر زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی نشده شرکت (کانونی) تاثیر می‌گذارد.

در حالی که مهلت‌های زمانی مندرج در مقررات بازار سرمایه، حداکثر مهلت انتشار صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس‌های اوراق بهاداری کشور را مشخص می‌کند، حسابرسی به عنوان یک عامل بیرونی، ضمن آنکه بر سرعت افشای اطلاعات شرکت‌ها تاثیرگذار است، کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. مطابق با بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۹)، حسابرسی صورت‌های مالی از دو بعد پیش‌گیری و کشف، باعث بهبود کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. از یک سو، مطابق الزامات افشای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس‌های اوراق بهادار، صورت‌های مالی حسابرسی نشده قبل از صورت‌های مالی حسابرسی شده منتشر می‌شود و در نتیجه، می‌تواند نظریه رقابت در جلب توجه سرمایه‌گذاران در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده را با چالش مواجه سازد. از سوی دیگر، ارزش افزوده ناشی از حسابرسی، می‌تواند به رقابت بین شرکت‌های هم‌تا در زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی شده منجر شود. چرا که حسابرسی منجر به افزایش محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی حسابرسی شده خواهد شد و در نتیجه‌ی رقابت بین شرکت‌های هم‌تا برای جلب توجه بازار به این محتوا، زمان‌بندی افشای این شرکت‌ها را تحت تاثیر قرار خواهد داد.

فرضیه دوم: زمان انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های همتا بر زمان‌بندی

افشای صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت (کانونی) تأثیری گذارد.

مطابق پژوهش فرج‌زاده دهکردی (۱۴۰۲) ارزش افزوده حسابرسی، تحت تأثیر نوع حسابرس (دولتی در مقابل غیر دولتی) به عنوان معیاری از کیفیت حسابرسی قرار می‌گیرد. تفاوت‌های ناشی از استقلال حسابرس و شدت وابستگی مالی حسابرسان به صاحبکار و ظرفیت‌های متفاوت حسابرسان در ایجاد تخصص صنعت در تیم‌های حسابرسی و آموزش‌های دوره‌ای، می‌تواند منجر به تفاوت در ارزش افزوده ناشی از حسابرسی شود. موارد پیش گفته سبب می‌شود صاحبکاران حسابرسان دولتی (سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر) در رقابت با شرکت‌های همتا جهت انتشار سریع‌تر صورت‌های مالی خود، انعطاف پایین‌تری داشته باشند. زیرا این شرکت‌ها، اهرم‌های ضعیف‌تری جهت اعمال فشار زمانی بر حسابرسان دارند. همچنین، با فرض وجود تفاوت کیفیت حسابرسی ناشی از نوع حسابرس، می‌توان انتظار داشت، مکانیزم رقابت در جلب توجه سرمایه‌گذاران در رابطه صورت‌های مالی حسابرسی شده توسط حسابرسان دولتی تقویت شود.

فرضیه سوم: نوع حسابرس بر زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های همتا تأثیرگذار است.

روش‌شناسی پژوهش

دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات و زمان‌بندی افشاء

پژوهش حاضر از مهلت‌های زمان‌بندی انتشار (افشای) صورت‌های مالی مندرج در "دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار" مصوب ۱۳۸۶ و اصلاحات بعدی آن، در مورد ضرب‌الاجل‌های انتشار صورت‌های مالی میان‌دوره و سالانه حسابرسی نشده و حسابرسی شده، در قالب شکل ۱، استفاده می‌کند. برای مثال، مطابق مقررات مزبور، شرکت‌های پذیرفته شده برای انتشار صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۳، ۶ و ۹ ماهه حسابرسی نشده خود، حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه ماهه، فرصت دارند.

شکل ۱. مهلت‌های انتشار طبق مقررات افشای شرکت‌های پذیرفته شده

بخش (الف): حداکثر مهلت انتشار صورت مالی میان دوره و سالانه حسابرسی نشده

سالانه	سالانه	میان دوره
۹۰ روز صورت مالی تلفیقی	۶۰ روز صورت مالی غیر تلفیقی	۳۰ روز صورت تلفیقی/غیر تلفیقی

بخش (ب): حداکثر مهلت انتشار صورت مالی میان دوره و سالانه حسابرسی شده

سالانه	میان دوره ۶ ماهه	میان دوره ۶ ماهه
۱۲۴ روز صورت تلفیقی/غیر تلفیقی	۷۵ روز صورت مالی تلفیقی	۶۰ روز صورت مالی غیر تلفیقی

نمونه و دوره زمانی پژوهش

جامعه آماری تحقیق، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در شرکت بورس اوراق بهادار تهران است. دوره زمانی تحقیق سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۱ است. انتخاب نمونه تحقیق به روش حذفی، بر اساس معیارهای مندرج بخش الف جدول ۱ انجام شده است. به این ترتیب، از داده‌های مربوط به ۲۴۲ شرکت برای آزمون فرضیه پژوهش استفاده شده است. بخش (ب) جدول ۱، توزیع شرکت‌های منتخب در نمونه را بر اساس گروه صنعت فعالیت شرکت‌ها نمایش می‌دهد.

جدول ۱. نمونه پژوهش

بخش (الف): معیار های انتخاب نمونه	
۵۳۵	تعداد کل شرکت‌ها
(۱۳۲)	پایان دوره مالی منتهی به اسفند نباشد/ تغییر در سال مالی
(۱۲۷)	فعالیت در صنایع مالی، بیمه، پولی و بانکی، هلدینگ و سرمایه‌گذاری
(۳۴)	عدم امکان محاسبه متغیرهای پژوهش حداقل برای سه سال متوالی و پنج
۲۴۲	شرکت منتخب در نمونه تحقیق

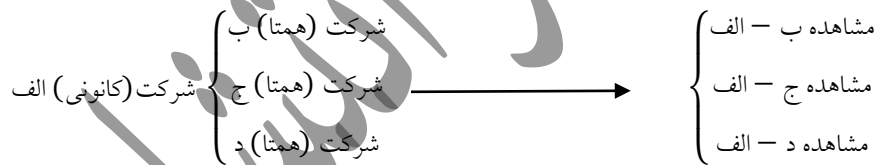
بخش (ب): گروه بندی صنایع و فراوانی آنها در نمونه پژوهش

صنعت	گروه صنعت	صنایع زیر مجموعه	شرکت
۱	سایل ارتباطی و برقی	وسایل ارتباطی، رایانه، دستگاه برقی	۲۸
۲	صنایع غذایی	قند و شکر، زراعت	۳۸
۳	خودرو و قطعات	خودرو و ساخت قطعات	۲۸
۴	صنایع کانی و معدنی	کانی غیر فلزی، سیمان، آهک	۳۷
۵	صنایع شیمیایی	محصولات شیمیایی، فرآورده‌های	۳۹

۳۷	استخراج کانه های فلزی، ساخت	صنایع فلزی	۶
۹	ماشین آلات و تجهیزات	ماشین آلات و تجهیزات	۷
۲۶	مواد و محصولات دارویی	دارویی	۸
۲۴۲		جمع کل شرکت های نمونه	

همچنین، به منظور اجرای مدل های پژوهش، نمونه تحقیق گروه بندی خواهد شد. به این ترتیب، که هر گروه متشکل از شرکت هایی است که در یک سال-زیرصنعت قرار می گیرند، سپس مشاهدات جفت شده بر اساس تطابق هر شرکت با سایر شرکت های موجود در گروه (سال-زیرصنعت) تعریف می شود. برای مثال، در صورت وجود چهار شرکت (الف)، (ب)، (ج) و (د) در گروه اول (سال-صنعت اول)، نمونه جفت شده با شرکت کانونی (الف) با سه شرکت همتهای (ب)، (ج) و (د)، شامل سه مشاهده به صورت شکل (۲) خواهد بود:

شکل ۲. نمونه جفت شده شرکت شامل سه مشاهده

مدل پژوهش و نحوه اندازه گیری متغیرها

برای درک بهتر طرح تحقیق حاضر، یک شرکت کانونی (i) و یک شرکت جفت شده همتهای (j) را در نظر بگیرید. در رابطه ۱، عوامل تاثیرگذار بر زمان بندی افشای شرکت کانونی و شرکت همتهای به همراه تغییر تعداد روزهای افشای شرکت جفت شده همتهای در مقایسه با دوره قبل ($\Delta Days_{jq}$) بر تغییر تعداد روز افشای شرکت کانونی ($\Delta Days_{iq}$) رگرسیون می شود:

رابطه (۱)

$$\begin{aligned} \Delta Days_{iq} = & \beta_0 + \beta_1 \Delta Days_{jq} + \beta_2 CFS_{jq} + \beta_3 CFS_{iq} + \beta_4 Subs_{jq} \\ & + \beta_5 Subs_{iq} + \beta_6 Late_{jq} + \beta_7 Late_{iq} + \beta_8 MC_{jq} + \beta_9 MC_{iq} \\ & + \beta_{10} BM_{jq} + \beta_{11} BM_{iq} + \beta_{12} Lev_{jq} + \beta_{13} Lev_{iq} \\ & + \alpha_{14} Aud_Type_{iq} + \alpha_{15} Aud_Type_{jq} + Years + Industries \\ & + \varepsilon \end{aligned}$$

که در آن، Days نشان دهنده تعداد روز بین فاصله پایان هر دوره (فصل) و تاریخ انتشار گزارش است؛ CFS در صورتی که شرکت ملزم به تهیه صورت‌های مالی تلفیقی باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت صفر است، Subsidi نشان دهنده تعداد شرکت‌های فرعی/وابسته، Late برابر است با یک در صورتی که شرکت صورت‌های مالی خود را پس از مهلت مقرر منتشر کرده باشد و در غیر این صورت صفر، MC لگاریتم طبیعی ارزش بازار، BM نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و Lev اهرم مالی، نوع حسابرس Aud_Type است. آماره هدف جهت تصمیم‌گیری ضریب β_1 خواهد بود. در صورت معنادار بودن، نشان دهنده تاثیر گذاری شرکت رقیب بر زمان‌بندی افشای شرکت‌های هم‌تا است.

یافته‌ها آمار توصیفی

جدول ۲، آمار توصیفی مربوط به متغیرهای اصلی پژوهش را نمایش می‌دهد. بخش الف این جدول آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای کنترلی پژوهش را بر اساس اطلاعات حسابرسی شده شرکت‌های موجود در نمونه نمایش می‌دهد. بر اساس داده‌های مربوط به ۲۴۲ شرکت نمونه پژوهش، حسابرسی ۲۵ درصد مشاهدات (شرکت-سال) موجود در نمونه توسط سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر انجام شده است. همچنین، در ۱۱/۳ درصد موارد شرکت‌ها صورت‌های مالی خود را بعد مهلت‌های مقرر در دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات منتشر کرده‌اند. داده‌های توصیفی مربوط به متغیر هدف تعداد روز (Days)، بر اساس تعداد مشاهده جفت شده شرکت کانونی-شرکت هم‌تا ارائه شده است. بر این اساس، شرکت‌های موجود در نمونه به طور متوسط ۷۰ روز زمان صرف انتشار صورت‌های مالی سالانه و ۶۳ روز برای انتشار صورت‌های مالی میان دوره ۶ ماهه صرف کرده‌اند و در انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده میان‌دوره به طور متوسط ۱/۳ روز تاخیز داشته‌اند.

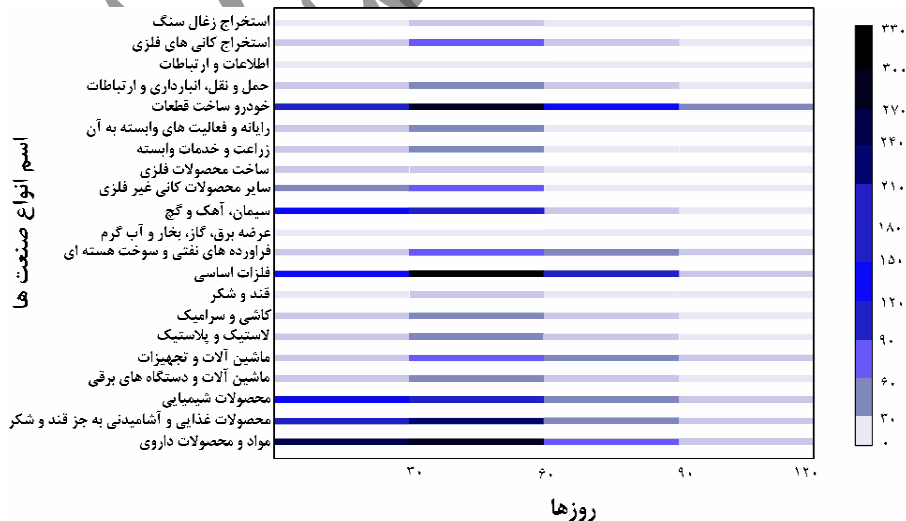
جدول ۲. آماره توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
بخش الف. متغیرهای کنترلی: بر اساس اطلاعات حسابرسی ۱۲ ماهه تعداد ۲۴۲ شرکت موجود در نمونه						
ارزش بازار	MC	۲۴۲	۸/۹۱۷	۱/۲۰۲	۶/۰۱۱	۱۳/۶۲۲
ارزش دفتری به بازار	BM	۲۴۲	۰/۳۸۶	۰/۴۴۲	۰/۰۲۰	۸/۴۷۴

۱۳/۵۸۶	۰/۰۰۷	۱/۸۹۵	۱/۷۶۷	۲۴۲	Lev	اهرم مالی
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۸۷	۰/۱۸۳	۲۴۲	CFS	تهیه تلفیق
۳۶/۰۰۰	۰/۰۰۰	۳/۶۵۱	۱/۱۵۴	۲۴۲	Subsi	تعداد فرعی/وابسته
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۱۶	۰/۱۱۳	۲۴۲	Late	تاخیر
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۳۳	۰/۲۵۰	۲۴۲	Aud_Type	نوع حسابرسی
۱۷۷/۰۰۰	۱۶/۰۰۰	۲۷/۶۵۸	۷۹/۶۰۱	۳۷.۶۵۴	Days	تعداد روز (۱۲ ماهه حسابرسی شده)
۹۰/۰۰۰	۱۷/۰۰۰	۱۱/۶۰۱	۶۲/۸۰۵	۳۵.۸۴۴	Days	تعداد روز (۶ ماهه حسابرسی شده)
۶۴/۰۰۰	۴/۰۰۰	۷/۶۵۶	۳۱/۳۸۷	۱۱۰.۹۰۰	Days	تعداد روز (۶،۳ و ۹ ماهه حسابرسی نشده)
۱۱۹/۰۰۰	۵/۰۰۰	۲۰/۳۸۴	۵۹/۹۱۷	۳۵.۴۰۵	Days	تعداد روز (۱۲ ماهه حسابرسی نشده)

نمودار ۱ توزیع زمانی انتشار صورت‌های مالی در صنایع مختلف را نشان می‌دهد. در این نمودار محور افقی تعداد روزهایی که یک شرکت برای انتشار صورت‌های مالی میان دوره خود صرف می‌کند را نمایش می‌دهد و محور عمودی نام صنایع را نشان می‌دهد. به طوری که نواحی تیره‌تر بیانگر تمرکز (تعداد بیشتر) انتشار صورت‌های مالی در دوره زمانی است. تفاوت در توزیع طیف رنگی در صنایع مختلف، نشان دهنده تفاوت در رفتار صنایع مختلف در تصمیمات زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی است.

نمودار ۱. انتشار صورت مالی

آزمون فرضیه‌های پژوهش

رقابت در جلب توجه بازار در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی نشده

جدول ۳ نتایج حاصل از آزمون فرضیه نخست پژوهش را نمایش می‌دهد که بر اساس آن انتظار می‌رود زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی نشده شرکت‌های هم‌تا بر تصمیمات زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی شرکت (کانونی) تاثیر گذارد. در این راستا، ضریب متغیر تعداد روز مورد انتظار انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده ۳، ۶ و ۹ ماهه شرکت‌های هم‌تا ($\Delta Days_{jq}$) برابر با ۰/۰۱۳ و آماره t برابر ۳/۹۸۴ است که در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنادار است. این یافته مطابق با پیش‌بینی فرضیه نخست پژوهش است و نشان می‌دهد رابطه مستقیمی بین زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی نشده میان‌دوره شرکت و تصمیم متناظر در شرکت‌های هم‌تا وجود دارد که هم‌راستا با نظریه رقابت شرکت‌های هم‌تا در جلب توجه بازار و سرایت رفتار در میان شرکت‌های هم‌تا است. همچنین، شرکت‌های با ارزش بازار بزرگتر (ضریب ۰/۱۹۶ و آماره t ۵/۵۷۰) نسبت بالاتر ارزش دفتری به ارزش بازار (ضریب ۰/۱۴۷ و آماره t ۲/۷۳۶)، اهرم مالی بالاتر (ضریب ۰/۰۰۷ و آماره t ۲/۵۷۰) و تعداد شرکت فرعی/وابسته بیشتر (ضریب ۰/۰۲۹ و آماره t ۲/۷۳۱)، زمان بیشتری را برای انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده خود صرف می‌کنند.

رقابت در جلب توجه بازار میان شرکت‌های هم‌تا و تسری رفتار در میان آنها در رابطه با صورت‌های مالی ۱۲ ماهه حسابرسی نشده نیز با شدت بیشتری مشاهده می‌شود. ضریب متغیر تعداد روز ($\Delta Days_{jq}$) برای رگرسیون برآورد شده با استفاده از اطلاعات صورت‌های مالی ۱۲ ماهه حسابرسی نشده، برابر با ۰/۰۱۹ و مقدار آماره t ۳/۵۳۵ است که در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنادار است. افزایش در رقابت جهت جلب توجه بازار در خصوص صورت‌های مالی حسابرسی نشده سالانه در مقایسه با صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای، می‌تواند به دلیل اهمیت بالاتر صورت‌های مالی سالانه در ارائه تصویر کامل‌تر از عملکرد مدیریت شرکت در مقایسه با صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای باشد.

جدول ۳. رقابت در جلب توجه بازار و صورت‌های مالی حسابرسی نشده

متغیر/نماد	میان دوره (۳، ۶ و ۹ ماهه)	سالانه
------------	---------------------------	--------

آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	
-۲/۹۳۳**	-۴/۲۰۲	-۸/۰۸۵**	-۴/۰۱۳	Constant
۳/۵۳۵**	۰/۰۱۹	۳/۹۸۴**	۰/۰۱۳	$\Delta Days_{jq}$
۴/۷۳۶**	۰/۴۸۲	۵/۵۷۰**	۰/۱۹۶	MC_i
۰/۱۸۲	۰/۰۱۹	۲/۳۰۹*	۰/۰۸۱	MC_j
-۵/۳۱۳**	-۱/۱۲۷	۲/۷۳۶**	۰/۱۴۷	BM_i
-۰/۱۹۸	-۰/۰۴۱	-۰/۹۶۴	-۰/۰۵۱	BM_j
۱/۴۴۴	-۰/۰۰۱	۲/۵۷۰**	۰/۰۰۷	Lev_i
۰/۵۲۳	۰/۰۰۰	-۰/۷۰۳	-۰/۰۰۱	Lev_j
۲/۸۰۰**	۰/۵۷۱	-	-	CFS_i
-۰/۳۲۶	-۰/۰۶۷	-	-	CFS_j
-۳/۶۲۷**	-۰/۰۸۷	۲/۷۳۱**	۰/۰۲۹	$Subs_i$
۰/۰۶۴	۰/۰۰۲	۰/۲۶۶	۰/۰۰۳	$Subs_j$
۳۹/۳۵۱**	۷/۶۵۰	۶۴/۶۲۹**	۲/۰۸۳	$Late_i$
-۰/۳۵۳	-۰/۰۷۰	-۵/۹۸۴**	-۰/۱۲۰	$Late_j$
اعمال شده		اعمال شده		اثرات صنعت
اعمال شده		اعمال شده		اثرات دوره
۳۳,۸۴۳		۸۲,۸۸۲		تعداد مشاهدات
۴۸/۳۷**		۴۴۳/۶۱**		آماره F
۰/۰۵۷		۰/۲۵۵		Adj.R ²

* در سطح ۹۵٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است

** در سطح ۹۹٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است

رقابت در جلب توجه بازار در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده

فرضیه دوم پژوهش بیان می‌کند، به واسطه ارزش افزوده حسابرسی و توجه سرمایه‌گذاران به این ارزش افزوده، شرکت‌های هم‌تا در جلب توجه بازار با یکدیگر رقابت خواهند کرد که نتیجه آن در تصمیمات زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی خود را نشان خواهد داد. جدول ۴، نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش را نمایش می‌دهد. بر اساس نتایج به دست، رابطه معناداری بین زمان افشای شرکت کانونی با زمان‌بندی افشای شرکت‌های هم‌تا، در هر دو دسته صورت‌های مالی میان دوره ۶ ماهه و ۱۲ ماهه سالانه حسابرسی شده وجود ندارد (ضرایب به

ترتیب برابر با ۰/۰۰۶ و ۰/۰۰۸ است که در سطوح احتمال متداول، از نظر آماری معنادار نمی‌باشند). این یافته بر خلاف فرضیه دوم پژوهش و نظریه رقابت شرکت‌های هم‌تا در جلب توجه بازار است. با توجه به این موضوع که حسابرس عاملی اثرگذار در گزارش‌گری مالی و در نتیجه زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده‌است، در آزمون فرضیه دوم پژوهش متغیر نوع حسابرس به عنوان متغیر کنترلی وارد مدل شده‌است. بر اساس نتایج به دست آمده، رابطه منفی (ضریب برابر با ۲/۰۴۵-) و معناداری (آماره t برابر با ۱۰/۰۲۸-) در رابطه با نوع حسابرس و زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی میان دوره شش ماهه حسابرسی شده وجود دارد. این در حالی است که رابطه معناداری بین نوع حسابرس و زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه وجود ندارد.

جدول ۴. رقابت در جلب توجه بازار و صورت‌های مالی حسابرسی شده

سالانه		میان دوره (شش ماهه)		متغیر/نماد
آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	
-۲/۰۵۵**	-۴/۰۷۲	-۵/۳۸۱**	-۶/۶۶۲	Constant
۱/۵۲۵	۰/۰۰۸	۰/۷۷۵	۰/۰۰۶	$\Delta Days_{jq}$
۱/۰۹۰	۰/۳۰۳	-۱۰/۰۲۸**	-۲/۰۴۵	Auditor _i
-۰/۴۰۳	-۰/۱۱۱	-۱/۲۹۷	-۰/۲۶۳	Auditor _j
۲/۶۷۴**	۰/۳۸۶	۳/۱۵۰**	۰/۲۸۸	MC_i
۰/۵۴۶	۰/۰۸۰	۱/۶۹۵	۰/۱۵۵	MC_j
۸/۳۹۶**	۲/۴۸۵	۲/۳۴۰*	۰/۳۶۳	BM_i
۰/۷۸۶	۰/۲۲۲	۱/۴۸۱	۰/۲۳۰	BM_j
۰/۲۲۴	۰/۰۱۴	۵/۲۸۲**	۰/۰۵۴	Lev_i
-۱/۱۸۱	-۰/۰۱۲	۱/۵۴۱	۰/۰۱۶	Lev_j
-۵/۸۱۳**	-۱/۲۰۸	-۵/۲۴۴**	-۱/۱۳۴	CFS_i
-۱/۲۱۵	-۰/۲۴۱	-۱/۳۰۵	-۰/۲۷۱	CFS_j
-۳/۴۰۲**	-۰/۱۳۳	۲/۴۸۰*	۰/۱۰۹	$Subsi_i$
۰/۹۶۳	۰/۰۳۲	۰/۳۸۶	۰/۰۱۶	$Subsj_j$
۲۷/۱۴۳**	۱۶/۱۴۸	۴۶/۰۲۴**	۸/۳۹۲	$Late_i$
-۱/۶۰۱	-۰/۹۴۶	۲/۰۶۶*	۰/۳۸۵	$Late_j$
اعمال شده		اعمال شده		سایر متغیرهای کنترلی

اثرات صنعت	اعمال شده	اعمال شده
اثرات دوره	اعمال شده	اعمال شده
تعداد مشاهدات	۱۹,۵۱۴	۳۳,۱۲۸
آماره F	۵۸/۳۷**	۴۷/۵۲**
Adj.R ²	۰/۱۱۹	۰/۰۵۸

* در سطح ۹۵٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است

** در سطح ۹۹٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است.

رقابت در جلب توجه بازار در رابطه و نوع حسابرس

پیش از ارائه نتایج آزمون فرضیه سوم، وجود تفاوت در زمان بندی انتشار صورت های مالی حسابرسی شده میان دوره شش ماهه و سالانه در جدول ۵ نمایش داده شده است. اطلاعات ارائه شده در جدول ۵، نشان می دهد آیا تفاوت معناداری در تعداد روزهای بین پایان هر دوره گزارشگری مالی (شش ماهه و سالانه) با تاریخ انتشار صورت های مالی در بین صاحبکارانی که توسط حسابرسان دولتی حسابرسی می شوند با سایر صاحبکاران (که توسط موسسات حسابرسی خصوصی حسابرسی می شوند) وجود دارد یا خیر؟ بر اساس نتایج به دست آمده مشاهده می شود که تفاوت معناداری در زمان بندی انتشار صورت های مالی حسابرسی شده در دو گروه موسسات حسابرسی دولتی و موسسات حسابرسی خصوصی برای صورتهای مالی میان دوره شش ماهه و نیز برای صورتهای مالی سالانه وجود دارد. در تمامی موارد، فاصله بین پایان دوره مالی و تاریخ انتشار صورت های مالی برای صاحبکارانی که توسط سازمان حسابرسی و موسسه مفید راهبر، حسابرسی می شوند، طولانی تر از این مدت زمان برای صاحبکارانی است که توسط موسسات خصوصی حسابرسی می شوند.

شایان ذکر است نتایج ارائه شده در جدول ۵، منعکس کننده تاثیر نوع حسابرس بر زمان بندی گزارشگری مالی است و نتیجه گیری در خصوص تاثیر نوع حسابرس بر تصمیمات زمان بندی افشای شرکتهای همتا مستلزم برآورد مدل پژوهش به تفکیک هر یک از گروه صاحبکاران بر حسب نوع حسابرس است.

جدول ۵. تفاوت میانگین زمان بندی انتشار صورت های مالی بر اساس نوع حسابرس

متغیر	میان دوره شش ماهه	سالانه
-------	-------------------	--------

تعداد مشاهدات	میانگین حسابرس دولتی	میانگین حسابرس خصوصی	تعداد مشاهدات	آماره تفاوت میانگین	میانگین حسابرس دولتی	میانگین حسابرس خصوصی	تعداد مشاهدات	میانگین تفاوت میانگین	آزمون
۳۶,۷۵۴	۶۷/۰۶	۶۱/۷۰	۴۵,۴۲۳	۱۲۷۷/۴۳**	۸۷/۰۳	۷۶/۱۱	۱۴۷۲/۶۴**	Days	
۲۹,۶۹۱	۰/۳۴۶	-۰/۳۴۹	۴۰,۶۲۵	۱۸/۱۰۷**	۱/۳۴۸	۰/۲۲۱	۲۳/۲۲۸**	Δ Days	

** در سطح ۹۹٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است.

بر اساس فرضیه سوم پژوهش، با فرض ارائه خدمات حسابرسی با کیفیت تر توسط موسسات حسابرسی دولتی و ارزش افزوده بالاتر ایجاد شده توسط این دسته از حسابرسان، سرمایه گذاران توجه بیشتری به نتیجه گزارش این دسته از حسابرسان داشته باشند و در نتیجه رقابت در جلب توجه بازار توسط شرکت‌ها برای صورت‌های مالی میان دوره و سالانه حسابرسی شده کماکان بین شرکت‌های همتا وجود داشته باشد. بنابراین، باید شاهد رابطه مثبت و معنادار بین زمانبندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده آن دسته از شرکت‌های همتا باشیم که از خدمات موسسات حسابرسی دولتی استفاده نموده اند. جدول ۶، نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش را در رابطه با صورت‌های مالی میان دوره حسابرسی شده شش ماهه و صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه نمایش می دهد. مطابق با فرضیه پژوهش، نتایج به دست آمده نشان می دهد، در حالی که متغیر تعداد روز ($Days_{rq}$) برای صاحبکاران برخوردار از موسسات حسابرسی خصوصی برابر با $-۰/۰۰۷$ است و از نظر آماری معنادار نیست اما مقدار این متغیر در رابطه با گروه شرکت‌هایی که از خدمات دو موسسه حسابرسی دولتی استفاده کرده‌اند برابر با $۰/۰۶۹$ و مقدار آماره t برابر با $۳/۰۲۹$ است که در سطح ۹۹% اطمینان معنادار است. به این معنی که در رابطه با صورت‌های مالی میان دوره حسابرسی شده شش ماهه، زمان افشا شرکت‌هایی که از خدمات موسسات حسابرسی دولتی استفاده می نمایند، تحت تاثیر زمان بندی افشای شرکت‌های همتا قرار می گیرد. با این وجود این یافته در رابطه صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه صدق نمی کند و زمان افشا متاثر از زمانبندی افشای شرکت‌های همتا قرار نمی گیرد.

جدول ۶: رقابت در جلب توجه بازار و نوع حسابرسی

متغیر/نماد		میان دوره حسابرسی شده شش ماهه				حسابرسی شده سالانه			
		حسابرس غیر دولتی		حسابرس دولتی		حسابرس غیر دولتی		حسابرس دولتی	
		ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t
Constant		-۴/۳۰۷	-۳/۳۲۵**	-۱۹/۵۵۲	-۵/۱۱۱**	-۱/۱۳۵	-۰/۴۴۸	-۱۰/۵۳۹	۲-۷/۵۷**

۰/۹۳۶	۰/۰۰۹	۱/۰۸۳	۰/۰۰۷	۳/۰۲۹**	۰/۰۶۹	-۰/۹۲۴	-۰/۰۰۷	$\Delta Days_{jq}$
۲/۶۷۸**	۰/۴۴۷	-۰/۲۲۴	-۰/۰۶۴	۳/۰۰۰**	۰/۹۱۰	۱/۲۷۳	۰/۱۲۴	MC_i
-۰/۷۰۶	-۰/۱۱۹	۲/۵۱۵	۰/۶۱۳	۱/۷۲۷	۰/۴۶۷	۱/۰۴۵	۰/۰۹۵	MC_j
۸/۴۶۱**	۲/۹۴۶	۰/۷۷۸	۰/۴۱۲	۲/۵۱۹*	۰/۶۰۴	۱/۳۶۴	۰/۳۸۸	BM_i
۰/۸۹۵	۰/۳۰۹	-۰/۰۷۸	-۰/۰۳۵	۲/۰۱۳*	۰/۸۶۱	۰/۲۰۳	۰/۰۳۲	BM_j
-۰/۹۳۸	-۰/۰۷۹	۱/۷۰۷	۰/۱۵۳	۵/۹۶۸**	۰/۲۰۰	-۰/۰۳۲	۰/۰۰۰	Lev_i
-۱/۳۵۳	-۰/۰۱۶	-۰/۲۲۱	-۰/۰۰۴	۳/۱۵۶**	۰/۱۰۹	-۰/۵۰۳	-۰/۰۰۵	Lev_j
۴/۵۱۲**	۰/۲۸۵	-۱۰/۸۷۵**	-۰/۵۴۷	۳/۹۲۶**	۰/۸۳۶	۱/۲۵۸	۰/۰۵۱	$Subs_i$
۰/۹۷۲	۰/۰۳۶	۰/۹۲۶	۰/۰۶۵	۰/۰۷۴	۰/۰۱۷	۰/۲۰۳	۰/۰۰۸	$Subs_j$
۱۷/۲۸۲**	۱۳/۰۱۰	۲۲/۸۱۵**	۲۲/۳۵۲	۲۳/۶۷۵**	۱۱/۷۶۵	۳۷/۵۷۴**	۷/۱۷۳	$Late_i$
-۱/۴۱۵**	-۰/۹۷۷	-۱/۵۹۶	-۱/۶۸۹	۲/۲۷۴*	۱/۳۴۵	۱/۰۸۱	۰/۱۹۸	$Late_j$
اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	متغیرهای کنترلی
اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اثرات صنعت
اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اعمال شده	اثرات دوره
۱۱,۳۵۶	۲۵,۲۴۰	۳,۵۱۹	۱۵,۹۹۵					تعداد مشاهدات
۳۳,۰۷**	۴۴/۸۸**	۲۸/۲۱**	۴۶/۱۳**					آماره F
۰/۱۴۰	۰/۰۷۰	۰/۲۳۲	۰/۱۱۳					Adj.R ²

* در سطح ۹۵٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است

** در سطح ۹۹٪ اطمینان از نظر آماری معنادار است.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش اثرات شرکت‌های هم‌تا بر تصمیمات زمان‌بندی افشا شرکت‌های رقیب بررسی شده است. به این منظور، از مهلت‌های انتشار صورت‌های مالی میان دوره و سالانه مقرر در دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار تهران به عنوان عامل برون‌زای تعیین کننده زمان‌بندی انتشار صورتهای مالی شرکت‌های هم‌تا استفاده شده است. نظریه رقابت در جلب توجه بازار بیان می‌کند، سوق دادن توجه فعالان بازار سرمایه به ارقام و اطلاعات شرکت‌ها، منافع را برای شرکت‌ها به همراه دارد. بنابراین، انتظار می‌رود یک شرکت کانونی در مقایسه با شرکت‌های هم‌تا، با تسریع و پیش‌دستی در انتشار صورت‌های مالی، توجه بیشتری از بازار را به خود جلب نماید. از سوی دیگر، تسریع در تهیه و انتشار صورت‌های مالی، هزینه‌های زیادی را به شرکت‌ها تحمیل می‌کند. همچنین، حسابرس به عنوان یک عامل بیرونی، می‌تواند تاثیرات متفاوتی بر زمان‌بندی افشای شرکت‌ها داشته باشد.

بنابراین، تاثیر شرکت‌های هم‌تا بر زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی، به عنوان یک مسئله تجربی مطرح است. در این راستا، نتایج حاصل از اجرای مدل پژوهش با بهره‌گیری از داده‌های صورت‌های مالی میان‌دوره (۳، ۶ و ۹ ماهه) و سالانه حسابرسی نشده، شواهدی مبنی بر تاثیر شرکت‌های هم‌تا بر تصمیمات زمان‌بندی افشای شرکت‌های رقیب فراهم آورد. به این ترتیب که با تسریع شرکت‌های هم‌تا در انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده، شرکت‌های رقیب نیز با سرعت بیشتری صورت‌های مالی خود را منتشر می‌کنند که نشان دهنده اثر سرایت گونه زمان‌بندی افشا در میان شرکت‌های هم‌تا است. این یافته با پیش‌بینی نظریه رقابت در جلب توجه بازار میان شرکت‌های هم‌تا و همچنین، نتایج پژوهش‌های داخلی (به عنوان مثال، کردستانی و همکاران، ۱۴۰۱؛ فلاحی و همکاران، ۱۴۰۰) و نتایج پژوهش‌های خارجی (به عنوان مثال، Leary & Roberts, 2014؛ Seo, 2021؛ Truong, 2023) هم‌راستا است.

از سوی دیگر، مطابق با نظریه ارزش افزوده ناشی از حسابرسی، انتظار می‌رود رقابت در میان شرکت‌های هم‌تا در جلب توجه بازار در رابطه با صورت‌های مالی حسابرسی شده نیز وجود داشته‌باشد. با این وجود، نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ی پژوهش با استفاده از اطلاعات صورت‌های مالی حسابرسی شده میان دوره شش ماهه و صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه نشان داد رابطه معناداری بین زمان‌بندی افشای صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های هم‌تا وجود ندارد. با این وجود، توضیحات منطقی در رابطه با این یافته پژوهش وجود دارد. نخست، با عنایت به الزام به انتشار صورت‌های مالی حسابرسی نشده، پیشتر (و با فاصله زمانی نه‌چندان زیادی) رقابت در جلب توجه بازار صورت گرفته‌است و انگیزه چندانی بین شرکت‌های هم‌تا برای جلب توجه بازار به صورت‌های مالی حسابرسی شده وجود ندارد. دوم، همان‌طور که در بخش مبانی نظری پژوهش بیان شد، هزینه‌های قابل ملاحظه‌ای مرتبط با تسریع در صورت‌های مالی وجود دارد و در صورت عدم وجود انگیزه کافی از لحاظ جلب توجه بازار، منطقی است که شرکت‌ها از انجام هزینه‌های اضافی در راستای تسریع در تهیه صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه و میان‌دوره اجتناب نمایند. سوم، حسابرس به عنوان عاملی بیرونی، نقشی اساسی در زمان‌بندی تهیه و انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده خواهد داشت. برنامه‌ریزی و اجرای فرایند حسابرسی و انتشار گزارش حسابرسی تا حدود زیادی خارج از حیطه اثرگذاری مدیران شرکت‌ها قرار دارد و بنابراین، مانعی جدی در آزادی

عمل شرکت در تصمیمات زمان‌بندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده و رقابت شرکت‌های هم‌تا در این خصوص خواهد بود.

در حالی که در نتایج پژوهش‌هایی که کیفیت حسابرسی موسسات حسابرسی دولتی را با موسسات حسابرسی خصوصی عضو جامعه حسابداران رسمی بررسی کرده‌اند، تعارضات جدی وجود دارد، فرج‌زاده دهکردی (۱۴۰۲) نشان داد تلاش موسسات حسابرسی دولتی (سازمان حسابرسی و موسسه مفید راهبر) در مقایسه با سایر موسسات حسابرسی منجر به تعدیلات حسابرسی بیشتری می‌شود و صاحبکاران این دسته از حساب‌برسان، از اقلام تعهدی اختیاری کمتری استفاده می‌کنند. در این حالت، ارزش افزوده ناشی از حساب‌برسان دولتی، باعث می‌شود صورت‌های مالی حسابرسی شده این صاحبکاران، کماکان مورد توجه سرمایه‌گذاران باشد. بنابراین شاهد رقابت این دسته از شرکت‌ها در جلب توجه سرمایه‌گذاران خواهیم بود و می‌توان تاثیر شرکت‌های هم‌تا بر تصمیمات زمان‌بندی شرکت‌های رقیب را مشاهده کرد. یافته‌های پژوهش در این خصوص متناقض است. در حالی که نتایج پژوهش در رابطه با صورت‌های مالی میان دوره شش ماهه حسابرسی شده توسط سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر نشان می‌دهد رقابت بین شرکت‌های هم‌تا برای جلب توجه سرمایه‌گذاران وجود دارد (تایید اثر نوع حساب‌برس)، بر خلاف آن، این رابطه در خصوص صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه، مشاهده نمی‌شود. یکی از توضیحات احتمالی در این خصوص، وجود فرصت زمانی مناسب، ۶۰ روز و ۷۵ روز به ترتیب برای تهیه صورت‌های مالی حسابرسی نشده غیرتلفیقی و تلفیقی است که می‌تواند به کیفیت مناسب صورت‌های مالی حسابرسی نشده سالانه منجر شود. همچنین، مهلت زمانی قابل ملاحظه ۴ ماهه برای ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه، سبب می‌شود، انگیزه رقابت در جلب توجه بازار از طریق صورت‌های مالی حسابرسی شده سالانه به شدت محدود شود.

یافته‌های پژوهش حاضر، به هنگام بودن اطلاعات حسابداری مربوط می‌شود زیرا این واقعیت را برجسته می‌کند که وجود اثرات شرکت‌های هم‌تا می‌تواند سرعت انتشار گزارش‌های مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی را متاثر کند. الزامات و مقررات افشای اطلاعات که توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تدوین و برای ناشران ثبت شده نزد آن، لازم الاجرا می‌گردد، می‌تواند تاثیرات شرکت‌های هم‌تا را در به افزایش یا کاهش سرعت انتشار اطلاعات، جهت‌دهی کند. برای مثال، مشوق‌ها و اقدامات انضباطی در نظر گرفته شده در

دستورالعمل رتبه‌بندی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران در راستای رعایت و یا تخطی از الزامات افشای اطلاعات، ممکن است به ناشران کمک کند هزینه‌های تسریع در تهیه و انتشار گزارش‌های مالی توجیه کنند. چرا که ضمن جلب توجه بازار، به دلیل قرارگیری در فهرست ناشران برتر، اعتبار و شهرت ناشر در میان فعالان بازار سرمایه ارتقاء می‌یابد.

پیش از انتشار

تعارض منافع

تعارض منافع نداریم

ORCID

Hassan Farajzadeh Dehkordi <https://orcid.org/0000-0002-0281-0969>

Afsane Dehghan Dehnavi <https://orcid.org/0009-0000-6030-0724>

منابع

- احمدی لنگری، سید حسین، خوزین، علی، گرکز، منصور، معطوفی، علیرضا. (۱۴۰۳). استرس مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی حسابداری، نشریه دانش حسابداری مالی، ۱۱(۱)، ۱۳۹-۱۵۷. <https://doi.org/10.30479/jfak.2024.20097.3185>
- اسدی، غلامحسین، باغومیان، رافیک، کامرانی، جواد. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین ویژگی های شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی میان دوره ای. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۳۳، ص ۱۱۹. <https://doi.org/10.22054/qjma.2020.6012.1226>
- بادآور نهندی، یونس، بابایی، قادر. (۱۴۰۱). اثر قابلیت مقایسه اطلاعات مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تاکید بر نقش تعدیل گر ابهام اطلاعاتی قیمت سهام. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۹(۷۴)، ۲۰۹-۲۳۷. <https://doi.org/10.22054/qjma.2022.66517.2357>
- برزگر، قدرت اله، فقیه، محسن. (۱۴۰۲). خوانایی گزارشگری مالی و همزمانی قیمت سهام: نقش تعدیلگر پوشش رسانه ای مدیرعامل. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۲۰(۷۸)، ۱۱۷-۱۵۳. <https://doi.org/10.22054/qjma.2023.73205.2448>
- سازمان بورس و اوراق بهادار. (۱۳۸۶). دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، تهران، ایران. <https://cmr.seo.ir/>
- کردستانی، غلامرضا و جعفری سوق، سیده آمنه. (۱۴۰۱). عملکرد شرکت های همتا و مدیریت سود: تاثیر فشار بازار سرمایه. نشریه قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری و حسابرسی، ۳، ۷۱-۹۹. <https://doi.org/10.30495/jdaa.2022.693174>
- عبدی طلوعی، هایده، عبدالهی کیوانی، سیدمحمد، غفاری، اسمعیل، موسوی روح بخش، سید شایان. (۱۴۰۰). بررسی تاثیر نظام راهبری شرکتی بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تاکید بر نقش تعدیل کنندگی تخصص حسابرس در صنعت. فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۱۴(۵۵)، ص ۱۸۷-۲۰۸. <https://doi.org/10.22034/jse.2020.11144.1376>

فرج‌زاده‌دهکردی، حسن. (۱۴۰۱). تاثیر گزارشگری مالی فرصت‌طلبانه بر کارایی عملیاتی شرکت‌های همتا. فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۵۹، ۱۹۹-۲۰. <https://doi.org/10.22034/jse.2022.12073.2056>

فرج‌زاده‌دهکردی، حسن. (۱۴۰۲). نوع حسابرس و کیفیت: شواهدی از تعدیلات حسابرسی و گزارشگری مالی فرصت‌طلبانه. فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲، ۴(۴۸)، ۳۱۵-۳۳۶. https://www.jmaak.ir/article_21957.html

فتاحی، یاسین، کردستانی، غلامرضا، دریائی، عباسعلی. (۱۴۰۰). اثر قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری شرکت‌های همتا بر پاداش هیات مدیره. نشریه پژوهش‌های راهبردی بودجه و مالیه، ۲(۶) ۱۱-۴۹. <https://doi.org/20.1001.1.27171809.1400.2.2.1.9>

نیکخواه آزاد، علی. (۱۳۷۹). بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی، سازمان حسابرسی، چاپ دوم.

References

- Baginski, S. P., & Hinson, L. A. (2016). Cost of capital free-riders, *The Accounting Review*, 91(5): 1291- 1313. <https://doi.org/10.2308/accr-51379>
- Bonsall, S., J. Green, and K. Muller. (2020). Market uncertainty and the importance of media coverage at earnings announcements. *Journal of Accounting and Economics*, 69 (1): 101264. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2019.101264>
- Breuer, M., Hombach, K., & Müller, M. A. (2022). When you talk, I remain silent: Spillover effects of peers' mandatory disclosures on firms' voluntary disclosures. *The Accounting Review*, 97 (4): 155-186. <https://doi.org/10.2308/TAR-2019-0433>
- Capkun, V., Y. Lou, and Y. Wang. (2023). Do firms respond to peer disclosures? Evidence from disclosures of clinical trial results. *The Accounting Review*, 98 (3): 71-108. <https://doi.org/10.2308/TAR-2019-0137>
- De George, E. T., M. Phan, and R. C. Stoumbos. (2024). Negative externalities of financial reporting frequency: Peer reporting choice and the loss of investor attention. (Working paper). https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3433828
- deHaan, E., T. Shevlin, and J. Thornock. (2015). Market (in)attention and the strategic scheduling and timing of earnings announcements. *Journal of Accounting and Economics* 60 (1): 36-55. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2015.03.003>
- Fishman, M. J., & Hagerty, K. M. (1989). Disclosure decisions by firms and the competition for price efficiency, *Journal of Finance*, 44(3): 633-646. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1989.tb04382.x>

- Francis, J. R., Golshan, N. M., & Khurana, I. K. (2024). Local peers and corporate reporting behavior. *Journal of Accounting and Public Policy*, 43, 55-87. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2023.107174>
- Guttman, I., I. Kremer, and A. Skrzypac. (2014). Not only what but also when: A theory of dynamic voluntary disclosure. *American Economic Review* 104 (8): 2400–2420. <https://doi.org/10.1257/aer.104.8.2400>
- Han, J. C., & Wild, J. J.(1990). Unexpected earnings and intraindustry information transfers: Further evidence, *Journal of Accounting Research*, vol. 28 (1): 211-219. <https://doi.org/10.2307/2491225>
- Hartzmark, S. M., & Solomon, D. H. (2018). Recurring firm events and predictable returns: The within firm time series, *Annual Review of Financial Economics*, 10(3): 499-517. <https://doi.org/10.1146/annurev-financial-110217-022605>
- Healy, P. M., & Palepu, K. G.(2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature, *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3): 405-440. [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(01\)00018-0](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(01)00018-0)
- Leary, M., Roberts, M.R., (2014). Do peer firms affect corporate financial policy. *J. Financ.* 69 (1), 139–178. <https://doi.org/10.1111/jofi.12094>
- Leuz, C., & Wysocki P.(2016). The economics of disclosure and financial reporting regulation: Evidence and suggestions for future research, *Journal of Accounting Research*, 54 (2): 525-622. <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12115>
- Manski, C. F.(1993). Identification of endogenous social effects: The reflection problem, *Review of Economic Studies*, 60(3): 531-542. <https://doi.org/10.2307/2298123>
- Manski, C. F., (2000). Economic Analysis of Social Interactions. *Journal of Economic Perspectives*, 14(3), 115-136. <https://doi.org/10.1257/jep.14.3.115>
- Noh, S., So, E. C., & Verdi, R. S.(2021). Calendar rotations: A new approach for studying the impact of timing using earnings announcements, *Journal of Financial Economics*, 140(3): 865-893. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2021.01.009>
- Seo, H. (2021). Peer effects in corporate disclosure decisions. *Journal of Accounting and Economics* 71 (1): 1-23. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2020.101364>
- Truong, P. (2023); Peer Effects and Disclosure Timing: Evidence from Earnings Announcements. *The Accounting Review*, 98 (3): 427–458. <https://doi.org/10.2308/TAR-2020-0311>

References [In Persian]

- Abdi Toloei, H., Abdollahi Keyvani, S.M., Ghafari, E., Mousavi Rouhbakhsh, S.S. (2021). Investigating the Impact of Corporate Governance on the Timeliness of Financial Reporting with Emphasis on the Moderating Role of the Auditor Specialization in Industry, *Journal of Securities Exchange*, 14(55), 187-208. <https://doi.org/10.22034/jse.2020.11144.1376>. [In Persian]
- Ahmadi Langari, S.H., Khozein, A., Garkaz, M., & Matoufi, A. (2024). Financial stress and timeliness of accounting financial reporting, *Journal Of Empirical Reasearch Of Financial Accounting*, 11(1), 139-157. <https://doi.org/10.30479/jfak.2024.20097.3185>. [In Persian]
- Asadi, Gh., Baghoomian, R., & Kamrani, J. (2012). Corporate Attributes and Timeliness of Interim Financial Reporting, *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting*, 10(33), 119. <https://doi.org/10.22054/qjma.2020.6012.1226>. [In Persian].
- Badavar Nahandi, Y., & Babaei, G. (2022). The Effect of Comparability of Financial Information on the Financial Reporting Timeliness with emphasis on the moderating role of stock price ambiguity. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 19(74), 209-237. <https://doi.org/10.22054/qjma.2022.66517.2357>. [In Persian].
- Barzegar, G., & Faghieh, M. (2023). Financial Report Readability and Stock Price Synchronicity: The Moderator Role of CEO Media Exposure. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 20(78), 117-153. <tps://doi.org/10.22054/qjma.2023.73205.2448>. [In Persian].
- Farajzadeh Dehkordi, H. (2022). The Impact of Opportunistic Financial Reporting on the Peer Firms' Operational Efficiency, *Journal of Securities Exchange*, 15(59), 199-220. <https://doi.org/10.22034/jse.2022.12073.2056> [In Persian].
- Farajzadeh Dehkordi, H. (2024). Auditor Type and Audit Quality: Evidence from Audit Adjustments and Opportunistic Financial Reporting, *Accounting Knowledge & Management Auditing*, 48(72): 315-336. https://www.jmaak.ir/article_21957.html. [In Persian].
- Fattahi, Y., Kordestani, G., & Daryaei, A. A. (2021). Impact of Accounting Comparability according to the Peer Firms on Board Compensation. *Budget and Finance Strategic Research*, 2(2), 11-49. <https://doi.org/20.1001.1.27171809.1400.2.2.1.9>. [In Persian].
- Kordestani, G., & Jafari Souq, S. A. (2022). Peer Firms' Performance and Earnings Management: The Impact of Capital Market Pressure. *Judgment and Decision Making in Accounting and Auditing Journal*, (3), 71-99. <https://doi.org/10.30495/jdaa.2022.693174>. [In Persian]
- Nikkhah Azad, A. (2000). Statement of the basic concepts of auditing, auditing organization, second edition. [In Persian].